

کانون تربیت باکارایکشا (شوروی)

بنابعد عوت رسمی دولت اتحاد جماهیر شوروی از تاریخ ۱۷ مارس تا ۵ آوریل ۱۹۷۳ (۱۶ اسفند تا ۱۵ فروردین ۱۳۵۲) به شوروی عزیزت و از جمهوری های مسکو - اوکراین و تاجیکستان بازدید کردم. بازدید از کانون تربیت باکارایکشا در حومه مسکو از جمله بازدیدهای بسیار جالب بود. قبل از شرح روش کانون مذکور مختصری از قوانین و مقررات مربوط به دادرسی اطفال و جوانان بزهکار و درحالت خطرناک در شوروی ذکر میشود.

تحول قوانین و مقررات مربوط به اطفال بزهکار در کشور شوروی (روسیه سابق) تقریباً نظیر تحولات مربوط در کشور های مترقی جهان بوده و بطور کلی مجازات اطفال بزهکار در ادوار مختلف خفیف تر از کیفر بزرگسالان در قوانین پیش بینی میشود. طبق قانون ۱۷۴۲ شکنجه بدنی و شلاق زدن و مجازات اعدام در مورد اطفال کمتر از ۱۷ سال ممنوع گردید.

در سال ۱۷۶۵ کاترین دوم با صدور فرمانی اطفال کمتر از ۱۰ سال تمام را غیر مسئول اعلام و در صورت ارتکاب هر جرمی به ولی یا سرپرست و یا کارفرمایش سپرده میشود و اطفال ۱۰ تا ۱۴ سال تمام را از مجازات با اعمال شاقه معاف نمود. تخفیف مجازات با اعمال شاقه در مورد اطفال بزهکار کمتر از ۱۷ سال تمام در فرمان اجباری اعلام شد.

طبق قانون ۱۸۶۴ دادرسی اطفال بزهکار از ۱۰ سال تمام تا ۱۷ سال تمام به دادگاه های بخش محول گردید و نگهداری اطفال محکوم به حبس، در دارالتأدیب پیش بینی شد. قانون مذکور عملاً از ۱۹۰۹ اجرا گردید.

طبق قانون ۱۴ ژوئیه ۱۹۱۸ که با اقتباس از قوانین دادرسی اطفال بزهکار در کشورهای مترقی (آمریکا - انگلستان - فرانسه - بلژیک و غیره) تدوین شده بود دادرسی اطفال بزهکار و در حالت خطرناک تا سن ۱۴ سال تمام به کمیسیون خاص اطفال محول گردید و اطفال مذکور از مجازات معاف شدند.

در سال ۱۹۱۹ اطفال تا ۱۴ سال تمام غیر مسئول اعلام شدند. در ۳۰ آوریل ۱۹۲۱ اولین «کانون تربیت باکار» در مسکو تأسیس شد در اولین قانون جزای شوروی که در سال ۱۹۲۲ به تصویب رسید سن کبر کیفری از ۱۷ سال تمام به ۱۶ سال تمام تقلیل یافت در صورت محکومیت، دادرسان مخیر بودند

که مجازات اطفال از ۱۴ سال تا ۱۶ سال تمام راتا مجازات پیش بینی شده در قانون مذکور تخفیف دهند.

در سال ۱۹۲۹ کمیته مرکزی حزب کمونیست پیشنهاد نمود که کمیسیون خاصی مرکب از نمایندگان: وزارت دادگستری- وزارت آموزش و پرورش - سندیکای کارگران - يك نفر ۳۳۵۶۲ اجتماعی- يك نفر پزشکی به جرائم ارتكابی اطفال تا ۱۶ سال تمام رسیدگی نموده و روشهای اصلاحی یا تربیتی یا درمانی اتخاذ نماید .

در سال ۱۹۳۵ قوانین مربوط به اطفال مورد تجدید نظر قرار گرفت. سن اطفال غیر مسئول از ۱۴ سال تمام به ۱۲ سال تمام تقلیل یافت و برای اطفال بیش از ۱۲ سال تمام تا ۱۶ سال تمام که مرتکب جرائم: سرقت - ضرب و جرح- قتل میشدند مجازات تعیین گردید .

در سال ۱۹۴۰ به تعداد جرائم فوق الذکر، جرائم خرابکاری راه های ارتباطی و بی انضباطی نیز افزوده گردید.

در سال ۱۹۴۳ برای پیشگیری از بزهکاری اطفال و ارتکاب بزه بطور دسته جمعی (تشکیل باند) مؤسسات مختلف اصلاحی و تربیتی باکار در اکثر جمهوری های شوروی تأسیس شد اطفال یتیم- ترك شده - بی سرپرست - بی مسکن- بی انضباط و سارقین اشیاء کم ارزش در مؤسسات مذکور نگهداری شدند.

در ۱۹ ژوئن ۱۹۴۳ دادگاه اطفال به ریاست دادرس متخصص اطفال بادستاری متخصص علوم تربیتی و مربی اخلاقی برای دادرسی اطفال بزهکار و در حالت خطرناک (تا ۱۶ سال تمام) در شهرهای بزرگ اکثر جمهوری های شوروی دایر شد . طبق قانون جزای اتحاد جماهیر شوروی (مصوب ۲۵ دسامبر ۱۹۵۸) - اطفال تا ۱۴ سال تمام غیر مسئول و در صورت ارتکاب جرائم مختلف، روش های اصلاحی یا تربیتی یا درمانی در مورد آنان بایستی اجرا شود .

اطفال ۱۴ سال تا ۱۶ سال تمام در صورت ارتکاب جرائم مهم (قتل - ضرب و جرح عمدی - نقض عضو - هتك ناموس - حمله مسلحانه - سرقت - ایجاد ضرر و زیان عمدی به اموال اجتماع و دولت یا ملت شوروی - اعمال عمدی که منجر به خرابکاری یا حادثه شود (سابوتاژ) - هر عملی که منجر به خارج شدن راه آهن از خط (ریل) گردد مسئول بوده و بایستی مجازات شوند . اطفالی که با اتهام ارتکاب جرائم مذکور محکوم به حبس گردند و هم چنین جوانان از ۱۶ سال تا ۱۸ سال تمام که محکوم به کیفر سالب آزادی میشوند «درکانون تربیت باکار» نگهداری میشوند. از جمله این کانون ها کانون تربیت باکار ایشا است که مورد بازدید قرار گرفت این کانون در ۶۰ کیلو متری شهر مسکو واقع شده و تعداد جوانان مقیم در آن در روز بازدید بشرح زیر بود:

تعداد
۱۲۰ نفر

سن
بین ۱۶ سال تا ۱۷ سال

بین ۱۷ سال تا ۱۸ سال

۲۱۰ نفر

جمع ۳۳۰ نفر

نوع جرائم ارتكابی بشرح زیر اعلام گردید:

- نظم عمومی

- سرقت

- عمل منافی عفت

- متفرقه

مدت محکومیت آنان بقرار ذیل بود:

مدت محکومیت	تعداد
۳ سال حبس در کانون تربیت باکار	۱۰۶ نفر
از ۳ سال تا ۵ سال حبس تربیت باکار	۱۶۰ نفر
از ۵ سال تا ۱۰ سال حبس تربیت باکار	۶۴ نفر

۱- محل و طرز ساختمان کانون

کانون در محوطه‌ای بمساحت ۱۰ هکتار که دارای درختان میوه (سیب و کلابی‌وآلو) بیشمار است تأسیس شده است.

دور کانون با دو دیوار خیلی بلند متداخل بفاصله ۱۰۰ متر از هم محصور است. پس از عبور از درآهنی دیوار اول بایستی برای ورود به محوطه اصلی کانون از اطاق دراز خیلی کوچک کم عرض که در دوطرف آن ماسورین میلیس صف کشیده‌اند عبور کرد.

کادر اداری در ساختمان نسبتاً قدیمی قرار گرفته در طبقه اول این ساختمان ادارات: حسابداری - دبیرخانه و غیره کانون مستقر است و در طبقه دوم اطاق رئیس کانون و معاونین او - اطاق شورا و منشی هاو ماشین نویس‌ها قرار دارد. کارگاه‌ها در ساختمان‌هایی که دارای درهای آهنین و با وسایل استحفاظی کامل است بنا شده در داخل کارگاه‌ها نیز هر گروهی با سیم توری از سایر گروه‌ها مجزا شده است خوابگاه‌ها و سالن ناهارخوری و کلاسهای آموزش علمی و حرفه‌ای و سالن‌های مطالعه و تفریح در داخل محوطه کانون با دیوار بلندی محصور است و برای ورود به محوطه مذکور از تمام جوانان بادقت کامل بازرسی بدنی بعمل می‌آید. خوابگاه‌ها گروهی (۲۵ نفری) و تختخوابها دوطبقه و آهنی است.

۲- سازمان کانون

اداره کانونهای تربیت باکار به‌عهده میلیس بانظارت مستقیم وزارت کشور

هرجمه‌وری است. کانون ایکشا دارای سازمانهای بشرح زیر میباشد:

الف: سازمان اداری: سازمان اداری کانون عبارتند از:

رئیس: که مسئول حسن اداره کانون بوده و دارای درجه سرهنگی است. رئیس کانون در موقع بازدید ۲۶ سال سابقه خدمت در کانون تربیت باکارایکشاداشت و دوره های مختلف آموزش ضمن خدمت را که برای تمام افراد کادر کانون اجباری است گذرانده بود.

معاون: مسئول قسمت ایسرواسیون میباشد.

سرنگهبانان: (سرنگهبان انتظامی - سرنگهبان کار)

نگهبانان گروهها: در هر گروه (۲۵ نفری) ۲ نفر افسر مسئول نظم گروه میباشند.

نگهبانان انتظامی:

ب- کادر فنی و تربیتی و بهداشتی بشرح زیر بود:

۱۵	نفر	مربی اخلاقی
۱۵	نفر	مربی حرفه‌ای برای هر گروه ۱ نفر
۱۴	نفر	مربی تربیت بدنی
۱۰	نفر	مددکار اجتماعی
۲	نفر	روانشناس
۲	نفر	روانپزشک
۴	نفر	پزشک

کانون تربیت باکارایکشادارای شوراهای مختلفی بشرح زیر است:

۱- شورای گروه: شورای گروه باحضور سرپرست گروه (افسر مسئول نظم گروه- سه نفر از نگهبانان- پزشک- مربی حرفه‌ای (سرپرست کار)- مربی اخلاقی باحضور نماینده گروه‌ها هر هفته يك مرتبه تشکیل و وضع جوانان گروه را مورد بررسی قرار داده و در مورد رفتار و کار آنان اظهار نظر مینماید.

۲- شورای اجتماعی: شورای اجتماعی از نمایندگان هر گروه (جوانان محکوم) هر هفته يك مرتبه تشکیل جلسه داده جهت تهیه و توزیع کتابهای مختلف بین اعضاء گروه‌ها و تنظیم برنامه های هنری اقدام میکند.

۳- شورای کانون: شورای کانون به ریاست رئیس کانون و با شرکت نمایندگان گروه‌ها و نماینده شورای اجتماعی و معاون و سرپرستان حرفه‌ای و مربیان اخلاقی و سه نفر از نگهبانان منتخب هر هفته تشکیل و نسبت به پیشبرد برنامه های اصلاحی و تربیتی تصمیمات لازم را اتخاذ و پیشنهادات رسیده از هر گروه را مبنی بر تشویق یا تنبیه افراد گروه مورد بررسی قرار میدهد تصمیمات متخذ در صورت موافقت رئیس کانون بمرور اجرا گذارده میشود.

انتخابات برای عضویت در شوراهای هر دو ماه يك مرتبه انجام میگردد هر گروه با رأی مخفی نماینده خود را انتخاب مینماید.

۳- طرز پذیرش محکومین

کانون تربیت باکارایکشا فقط روزهای چهارشنبه هر هفته تازه واردین را می‌پذیرد و جوانان محکوم قبل از اعزام به کانون مذکور در قسمت یابند خاصی از بازداشتگاه‌ها نگهداری میشوند.

به محض ورود به کانون، موی سر تازه وارد از ته تراشیده میشود پس از تحویل لوازم و البسه شخصی و استحمام، محکوم به انیفورم کانون (ژاکت و شلوار سرمه‌ای-پوتین و کلاه و کت ضخیم و جوراب سیاه رنگ) ملبس و به قسمت ایسرواسیون که در ساختمان کاملاً مجزا از سایر ساختمانهاست اعزام میشود. در قسمت ایسرواسیون محکومین بطور انفرادی (سلولی) نگهداری میشوند. پزشکی- روانپزشک- روانشناس- راهنمای حرفه‌ای با آزمایشات مختلف پرونده شناسائی شخصیت محکوم را که از دادگاه صادر کننده حکم محکومیت به قسمت ایسرواسیون ارسال شده تکمیل مینمایند. معاون کانون مسئول قسمت ایسرواسیون بوده و نظارت مستقیم در تکمیل پرونده شناسائی شخصیت محکوم دارد.

مدت ایسرواسیون حداکثر ۲۰ روز است.

در مدت ایسرواسیون، در جلسه‌ای با حضور معاون کانون- پزشکی- سرنگهبان انتظامی- مربی اخلاقی، مقررات کانون با اطلاع محکومین تازه وارد میرسد. مربیان اخلاقی نیز سعی میکنند که اعتماد جوانان محکوم را جلب نموده و باتان تفهیم نمایند که هدف از اجرای روش‌های خاص، اجرای مجازات نیست بلکه اصلاح و تربیت و آماده نمودن آنان برای بازگشت یزندگی عادی اجتماعی است. در مدت ایسرواسیون مربی حرفه‌ای نیز محکوم تازه وارد را به مقررات کار آشنا میکند.

در آخرین روز ایسرواسیون، رئیس کانون بمدت حداقل یکساعت ونیم در دفتر خود با تازه وارد گفتگو نموده و ضمن توضیح مقررات کانون، هدف از اجرای روشهای مختلف را توجیه مینماید.

پس از اتمام مدت ایسرواسیون مربیان اخلاقی، با توجه به پرونده شناسائی شخصیت محکوم، گروه او را تعیین مینمایند.

گروه‌ها دوتنوع هستند:

- گروه اطفال قابل تربیت

- گروه اطفال سرسخت

تعداد هر گروه ۲۵ نفر است یکی از جوانان گروه سرپرستی گروه را برعهده دارد.

پس از اشتغال بکار، مربی اخلاقی گروه بمدت یکماه محکوم تازه وارد را تحت مراقبت دقیق قرار داده و وضع او را به شورای گروه و شورای کانون گزارش میدهد.

۴- برنامه روزانه

برنامه روزانه بشرح زیر اجرا میشود:

— ساعت ۶ و ۲۰ دقیقه صبح بیدارباش— ۵ دقیقه آماده باش برای ورزش— ۱۵ دقیقه ورزش— ۲۰ دقیقه برای تمیز و مرتب نمودن خوابگاه و اصلاح صورت.
— از ساعت ۷ و ۴۵ دقیقه صرف صبحانه.

— از ساعت ۸ تا ۱۳ کار در کارگاه و یا شرکت در کلاسهای آموزشی.

— از ساعت ۱۳ تا ۱۳ صرف ناهار در دودسته شروع میشود دسته اول کسانی هستند که در کارگاه کار میکنند. دسته دوم کسانی که در کلاسهای آموزشی شرکت دارند.

از ساعت ۱۴ تا ۱۹ شرکت در کلاسهای آموزشی و یا برنامه های هنری برای کسانی که صبح در کارگاهها کار میکنند و کار در کارگاهها برای کسانی که صبحها به تحصیل اشتغال دارند.

— ساعت ۱۹ صرف شام

— ساعت ۲۲ و ربع سکوت و خاموشی.

نظافت خوابگاه ها و تمام محوطه کانون با خود محکومین است.

۵- روش کانون

روش کانون، تربیت باکار است. هدف از اجرای این روش، تربیت کارگر متخصص میباشد. برنامه های کانون تحت نظم و انضباط خاص نظامی اجرا میشود و پس از گذراندن دوره کارآموزی، به محکومین مزدکارگر عادی پراخت میگردد که پآن به حساب بانکی آنان واریز و پآن به کانون تعلق دارد.

هرگاه محکومی از میزان تعیین شده کمتر کار کند بهمان نسبت از مزد او کسر میگردد در صورتی که کارهای محوله را با دقت انجام دهد تا یک دهم مزدش پاداش حسن کار دریافت میدارد. در ضمن اجرای روش تربیت باکار، برنامه های آموزش علمی و حرفه ای و همچنین برنامه های خاص تقویت حس ملی و میهنی دقیقاً اجرا میگردد. برای عادت دادن جوانان بزندگی اجتماعی و آشنائی آنان به قوانین و مقررات، حقوق کیفری جزا و علوم سیاسی جزو برنامه دروس تدریس میشود. اکثر مربیان آموزشی از بانوان هستند.

شخصیتهای علمی و سیاسی از کانون بازدید و برای اعتلای سطح دانش آنان سخنرانی مینمایند.

برای پرکردن اوقات فراغت، گروه های ورزشی (تنیس - والیبال - ژیمناستیک دو - شنا) و گروه های هنری تحت مراقبت و هدایت مربیان تربیت بدنی و هنری تشکیل شده و شرکت در گروه های ورزشی اجباری است.

۶- رابطه محکومین با خارج از کانون

الف - ملاقات - در شوروی پس از محکومیت اطفال و جوانان در اکثر موارد از والدین آنان سلب حضانت میشود.

جوانانی که در گروه جوانان سرسخت پذیرفته میشوند حق ملاقات ندارند. محکومینی که در گروه قابل تربیت پذیرفته شده‌اند هر سه ماه یک مرتبه حق ملاقات با بستگان خود را دارند. مدت ملاقات ۴ ساعت است که با حضور نگهبان در اطاق مخصوص ملاقات انجام میگردد.

هرگاه رفتار و کار محکوم رضایت بخش باشد اجازه ملاقات بیشتر داده میشود. پدر و مادر - خواهر و برادر - عمه و خاله - دای و عمو حق ملاقات دارند. روز ملاقات، روزهای یکشنبه اول هر ماه است. هرگاه بستگان یا والدین محکوم از ملاقات با وی خودداری نمایند مربی اخلاقی و مددکاران اجتماعی با آنان مصاحبه و الزام و ادار به ملاقات مینمایند. ب: مکاتبه مکاتبه محکومین با دوستان و کسان خود نامحدود است نامه‌های ارسالی و وارده دقیقاً بازرسی میشود.

۷- تشویق و تنبیه

محکومینی که کار و رفتارشان در کانون رضایت بخش باشد بصورت در شوراها انتخاب میشوند و اسامی آنان در تابلوهای خاص تشویق که در فاصله کارگاه‌ها و قسمت ناهار خوری نصب شده اعلام میگردد و در اجرای روش‌ها به آنان ارفاق میشود. پس از گذراندن ب محکومیت با استفاده از آزادی مشروط از کانون آزاد و روش آزادی با مراقبت در مورد آنان اجرا میشود. محکومینی که طرز کار و رفتارشان رضایت بخش نباشد حق شرکت در سالن تفریح و برنامه‌های هنری را ندارند در صورت تخلف از مقررات، بازداشت انفرادی میشوند و غذای آنان منحصر به نان و آب میگردد.

۸- آماده نمودن محکومین برای بازگشت ب زندگی عادی اجتماعی

اجازه خروج از کانون قبل از اتمام مدت محکومیت در قوانین کیفری شوروی پیش‌بینی نشده است. هرگاه طرز کار و رفتار محکومی رضایت بخش باشد و ب مدت محکومیت را گذرانده باشد در اجرای روش نسبت باو ارفاق میشود و یا اینکه از آزادی مشروط استفاده میکند. کسانی که با استفاده از آزادی مشروط از کانون مرخص میشوند تحت مراقبت قرار میگیرند. دو ماه مانده به اتمام مجازات، سر محکوم از ته تراسیده نمیشود. سوی سر محکوم طبق معمول اصلاح میگردد. مسئولین از اجرای روش تدریجی نهایت رضایت را داشتند. تعداد کسانی که تکرار جرم داشتند از ۳ درصد تجاوز نمیکرد.